

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าจะต้องกระทำควบคู่กันไปในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้าน เศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม และการศึกษา ในส่วนของการศึกษาถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญมาก เพราะการศึกษาเป็นกระบวนการในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เกิดการพัฒนาในทุก ๆ ด้านอย่างต่อเนื่องและมั่นคงตามศักยภาพของแต่ละคน เพื่อให้คนในประเทศมีคุณลักษณะ ดังกล่าวนั้น จะต้องอาศัยพื้นฐานของการศึกษา ค้นคว้า วิจัย ทดลอง เพื่อแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ หรือแนวทางในการแก้ปัญหาสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ตลอดจนนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข จะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้ระบุไว้ชัดเจนในเรื่องเกี่ยวกับการวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ในหมวด 4 แนวทางการจัดการศึกษา มาตรา 24 ข้อ 5 ระบุว่า "จะส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอน และแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ" นอกจากนี้แล้ว ในมาตรา 30 ยังกล่าวต่อไปอีกว่า "ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา" นอกจากนี้ แนวทางการจัดหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้กล่าวไว้ว่า "เพื่อให้หลักสูตรบรรลุผลตามหลักการ จุดหมาย โครงสร้างที่กำหนด สถานศึกษาต้องส่งเสริมให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ โดยการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีรูปแบบและวิธีการที่หลากหลายเพื่อให้สอดคล้องกับความคิด ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียน โดยให้ครูผู้สอนนำกระบวนการวิจัยมาผสมผสานหรือบูรณาการใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนและเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ สามารถใช้กระบวนการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ โดยมีขั้นตอนการปฏิบัติ เริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์ปัญหา การวางแผน

แผนแก้ปัญหาหรือพัฒนาการดำเนินการแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเก็บรวบรวมข้อมูล การสรุปผล การแก้ปัญหาหรือพัฒนาและการรายงานผลการเรียนรู้ และการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544, หน้า 33)

ดังนั้นเครื่องมือที่จะช่วยให้การจัดการศึกษาตอบสนองนโยบายและแนวคิดข้างต้น คือ การวิจัย เพราะการวิจัยเป็นกลไกสำคัญที่จะนำไปสู่การค้นคว้าหาคำตอบของประเด็นปัญหาต่าง ๆ ทั้งด้านวิทยาศาสตร์ และสังคมศาสตร์ ซึ่งทำให้เกิดการพัฒนา ดังนั้นการวิจัยจึงเป็นกิจกรรมที่นำมาใช้ในการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ อารุง จันทวานิช (2539, หน้า 3-6) กล่าวถึงการวิจัยกับการศึกษาว่า การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณลักษณะของผู้ที่เป็นนักวิจัยที่ดี การวิจัยเป็นกลไกสำคัญในการให้ข้อมูลที่ถูกต้อง ซึ่งจะนำไปใช้ในการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ และทัศนคติ (2543, หน้า 73) เห็นว่าครูมีความจำเป็นที่จะต้องเพิ่มบทบาทเป็นนักวิจัย เพื่อศึกษาหาข้อมูลมาเป็นกิจกรรมเสริมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ ครุรักษ์ ภิรมย์รักษ์ (2543, หน้า 7) การวิจัยในชั้นเรียนช่วยให้ครูมีพลังอำนาจในการแก้ปัญหาในชั้นเรียนเพิ่มมากขึ้น สามารถแก้ปัญหาในชั้นเรียนได้ทันทั่วทั้งและมีประสิทธิภาพ มีความมั่นใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมากขึ้น และสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งช่วยให้นักเรียนได้รับการแก้ไข้ปัญหาและพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพทั้งในด้านความรู้ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และประวัติ เอรารวรรณ์ (2542, หน้า 7-8) เห็นว่าการทำวิจัยในชั้นเรียนจะช่วยให้ครูจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพ ผู้เรียนมีการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังนำผลการวิจัยไปใช้ในการกำหนดนโยบาย หรือมาตรการต่าง ๆ ของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปเรื่อย ๆ การที่จะพิจารณาว่าสถานศึกษามีประสิทธิผลดีหรือไม่นั้น มีตัวบ่งชี้ที่สำคัญอย่างหนึ่งคือ บรรยากาศองค์การ

บรรยากาศองค์การเป็นองค์ประกอบสำคัญอีกประการหนึ่งที่มีผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาโรงเรียน นอกจากนี้ยังมีผลต่อคุณภาพการเรียนการสอน การพัฒนาความคิด จิตใจและคุณธรรมต่าง ๆ ที่พึงประสงค์ของสมาชิกในโรงเรียนได้ บรรยากาศองค์การนั้นเป็นสภาวะอันเกิดจากมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน และส่งผลต่อความรู้สึกของบุคคล ทำให้เกิดความพึงพอใจ ทำให้ทุกคนทำงานร่วมกันอย่างเต็มใจ เต็มความสามารถ และมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับ สราวุธ โตนอก (2538, หน้า 1) กล่าวว่า บรรยากาศของโรงเรียนเป็นปัจจัยที่จะทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล รวมทั้งเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมที่สำคัญของบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนนั้น โรงเรียนใดมีบรรยากาศที่น่าพึงพอใจ การปฏิบัติ

งานย่อมก่อให้เกิดการร่วมมือร่วมใจที่ดีในการทำงาน ในทางกลับกันถ้าโรงเรียนใดมีบรรยากาศที่ไม่น่าพึงพอใจในการปฏิบัติงานย่อมทำให้ผู้ร่วมงานไม่อยากทำงาน ขาดความกระตือรือร้น ขาดการเอาใจใส่ และขาดความร่วมมือร่วมใจ และสมศักดิ์ ศาสตร์สูงเนิน (2540, หน้า 50) กล่าวว่า บรรยากาศองค์การที่ทุกคนมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน จะจูงใจให้บุคคลปฏิบัติงานด้วยความสุข ทำให้เกิดการรักงาน ทำให้ทุกคนทำงานร่วมกันอย่างเต็มความสามารถ ซึ่งจะส่งผลต่อเป้าหมายทางการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ภาคตะวันออก เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดจุดหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คือ

- 1) เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์ 2) มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า 3) มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ มีทักษะและศักยภาพในการจัดการ การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีการคิด วิธีการทำงานได้เหมาะสมกับสถานการณ์
- 4) มีทักษะและกระบวนการ โดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิด การสร้าง ปัญญา และทักษะในการดำเนินชีวิต 5) รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี 6) มีประสิทธิภาพในการผลิตและการบริโภค มีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าเป็นผู้บริโภค 7) เข้าใจประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดี ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 8) มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลป วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาลิ่งแวดล้อม 9) รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, หน้า 4) เพื่อให้ได้เยาวชนที่มีคุณภาพตามจุดหมาย และส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน

จากความสำคัญดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน โดยศึกษาจากการรับรู้ของครูซึ่งทำการสอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ภาคตะวันออก เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าไปใช้ในการกำหนดนโยบาย วางแผนการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเรียนการสอน และการดำเนินงานโครงการต่าง ๆ ของโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและบังเกิดประสิทธิผล

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการวิจัยในชั้นเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด
ภาคตะวันออกเฉียง
2. เพื่อศึกษาบรรยากาศองค์การของโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
จังหวัด ภาคตะวันออกเฉียง
3. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด
ภาคตะวันออกเฉียง โดยจำแนกตามขนาดของโรงเรียน และประสบการณ์ในการสอน
4. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
จังหวัด ภาคตะวันออกเฉียง และสร้างสมการพยากรณ์

ความสำคัญของการวิจัย

1. เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับครูผู้สอน ในการพัฒนากระบวนการวิจัยในชั้นเรียน
ซึ่งจะเป็นผลดีในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
2. เพื่อเป็นข้อมูลในการสร้างเสริมบรรยากาศองค์การ ให้เอื้ออำนวยต่อการบริหารงาน
และปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
3. ได้ทราบระดับประสิทธิผลของโรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนให้มี
ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
4. ผลการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นข้อมูลพื้นฐานให้ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงาน
การประถมศึกษาจังหวัด ภาคตะวันออกเฉียง นำไปใช้ในการกำหนดนโยบาย วางแผนการดำเนินงาน
ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเรียนการสอน และการดำเนินงานโครงการต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับ
ผลการวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำถามของการวิจัย

1. การวิจัยในชั้นเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ภาคตะวันออกเฉียง
อยู่ในระดับใด

2. บรรยายภาคองค์การของโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด
ภาคตะวันออก เป็นแบบใด

3. ประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด
ภาคตะวันออก โดยจำแนกตามขนาดของโรงเรียน และประสบการณ์ในการสอน อยู่ในระดับใด

4. ปัจจัยอะไรบ้างที่มีความสามารถในการพยากรณ์ประสิทธิภาพของโรงเรียน
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ภาคตะวันออก

สมมุติฐานของการวิจัย

ขนาดของโรงเรียน ประสบการณ์ในการสอน การวิจัยในชั้นเรียน และมีติบรยากาศ
องค์การ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ภาคตะวันออก สามารถพยากรณ์ประสิทธิภาพ
ของโรงเรียนได้

กรอบความคิดในการวิจัย

การศึกษครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนัก
งานการประถมศึกษาจังหวัด ภาคตะวันออก โดยใช้กรอบความคิดดังนี้

1. การวิจัยในชั้นเรียน อาศัยแนวคิดของกรมวิชาการ (2542, หน้า 7-10) ได้นำ
กระบวนการวิจัยในชั้นเรียน 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นสำรวจและวิเคราะห์ปัญหา ขั้นกำหนด
วิธีการในการแก้ปัญหา ขั้นพัฒนาวิธีการหรือนวัตกรรม ขั้นนำวิธีการหรือนวัตกรรมไปใช้ และ
ขั้นสรุปผล มากำหนดขอบเขตของเนื้อหา โดยจำแนกออกเป็นด้านต่าง ๆ ดังนี้

- 1.1 ด้านการสำรวจและวิเคราะห์ปัญหา
- 1.2 ด้านการกำหนดวิธีการแก้ปัญหา
- 1.3 ด้านพัฒนาวิธีการหรือสร้างนวัตกรรม
- 1.4 ด้านการนำวิธีการหรือนวัตกรรมไปใช้
- 1.5 ด้านการสรุปผล

2. บรรยายภาคองค์การ อาศัยแนวคิดของฮัลปีน และครอฟท์ (Halpin & Croft, 1963, pp. 150-151) ซึ่งประกอบด้วยพฤติกรรมของผู้บริหาร 4 มิติ คือ มิติทางเงิน มิติมุ่งงาน มิติแบบอย่าง มิติคุณาปราณี พฤติกรรมครู 4 มิติ คือ มิติขาดความสามัคคี มิติอุปสรรค

มิติขวัญ มิติมิตรสัมพันธ์ เป็นแบบบรรยายภาคองค์การโรงเรียน 6 แบบ คือ

- 2.1 แบบแจ่มใส
- 2.2 แบบอิสระ
- 2.3 แบบควบคุม
- 2.4 แบบสนิทสนม
- 2.5 แบบรวมอำนาจ
- 2.6 แบบเข้มเข

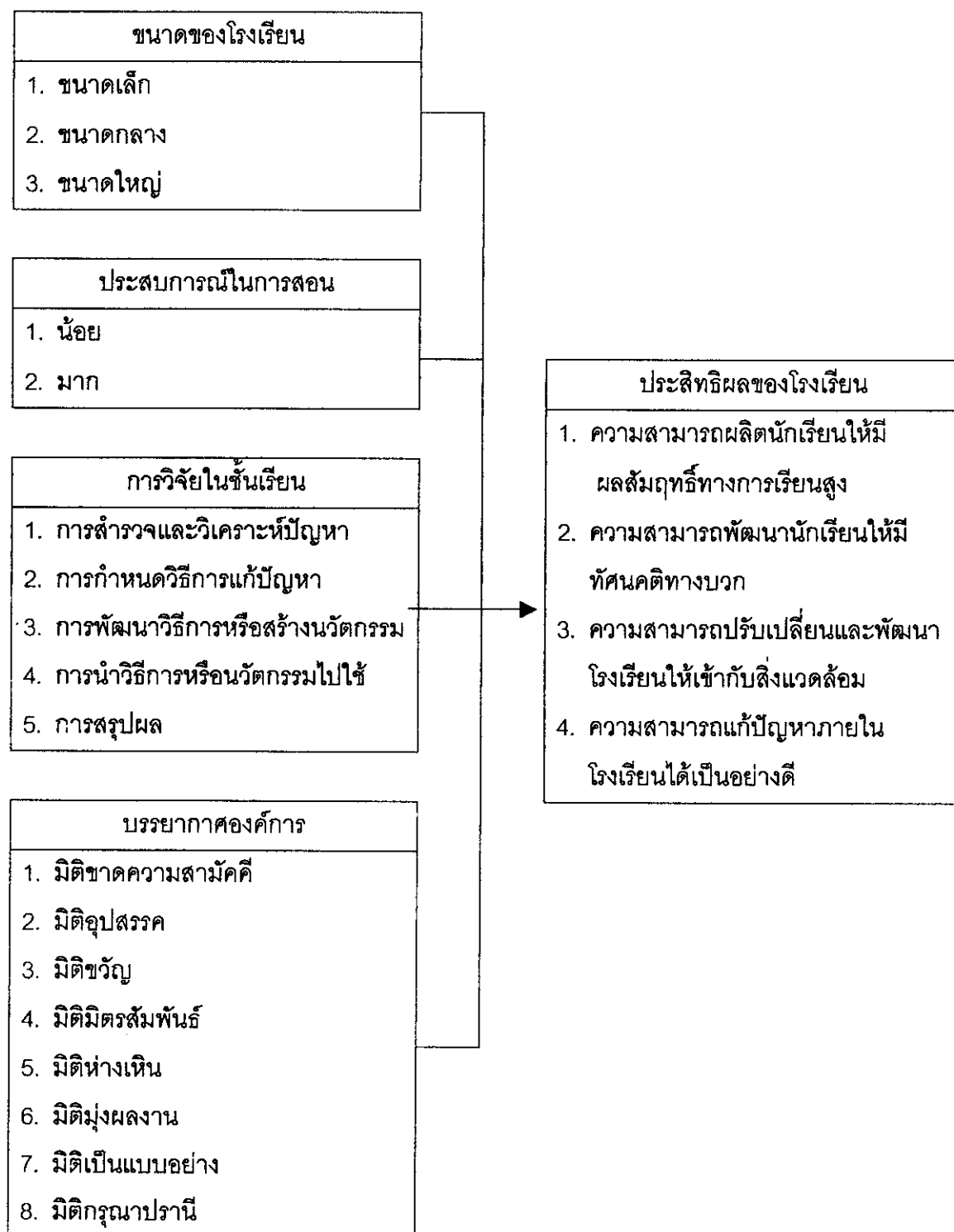
3. ประสิทธิภาพของโรงเรียน อาศัยแนวคิดของฮอยและมิสเกล (Hoy & Miskel, 1991, p.398 citing Mott, 1972, pp. 20-24) มีองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่

- 3.1 ความสามารถผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง
- 3.2 ความสามารถพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก
- 3.3 ความสามารถปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียนให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้
- 3.4 ความสามารถแก้ปัญหาภายในโรงเรียนได้เป็นอย่างดี

จากแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยจึงนำมาประสานความคิดเป็นกรอบความคิดในการศึกษาค้นคว้า ดังภาพที่ 1

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบความคิดในการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีขอบเขตดังนี้

1. ขอบเขตเนื้อหา ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการวิจัยในชั้นเรียน 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) การสำรวจและวิเคราะห์ปัญหา 2) การกำหนดวิธีการแก้ปัญหา 3) การพัฒนาวิธีการหรือสร้างนวัตกรรม 4) การนำวิธีการหรือนวัตกรรมไปใช้ 5) การสรุปผล
บรรยากาศองค์การ 6 แบบ ได้แก่ 1) แบบแจ่มใส 2) แบบอิสระ 3) แบบควบคุม 4) แบบสนิทสนม 5) แบบรวบอำนาจ 6) แบบเข้มเขม และประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา โดยพิจารณาจากตัวบ่งชี้ 4 ประการ ประกอบด้วย 1) ความสามารถผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง 2) ความสามารถพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก 3) ความสามารถปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียนให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ 4) ความสามารถแก้ปัญหาภายในโรงเรียนได้เป็นอย่างดี

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครูสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ภาคตะวันออก จำนวน 22,287 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครูสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ภาคตะวันออก จำนวน 377 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น

3.1.1 ขนาดของโรงเรียน

3.1.1.1 โรงเรียนขนาดเล็ก

3.1.1.2 โรงเรียนขนาดกลาง

3.1.1.3 โรงเรียนขนาดใหญ่

3.1.2 ประสบการณ์ในการสอน

3.1.2.1 ประสบการณ์น้อย

3.1.2.2 ประสบการณ์มาก

3.1.3 การวิจัยในชั้นเรียน

3.1.3.1 การสำรวจและวิเคราะห์ปัญหา

3.1.3.2 การกำหนดวิธีการในการแก้ปัญหา

3.1.3.3 การพัฒนาวิธีการหรือนวัตกรรม

3.1.3.4 การนำวิธีการหรือนวัตกรรมไปใช้

3.1.3.5 การสรุปผล

3.1.4 มิติบรรยากาศองค์การ

3.1.4.1 มิติขาดความสามัคคี

3.1.4.2 มิติอุปสรรค

3.1.4.3 มิติขวัญ

3.1.4.4 มิติมิตรสัมพันธ์

3.1.4.5 มิติห่างเหิน

3.1.4.6 มิติมุ่งผลงาน

3.1.4.7 มิติเป็นแบบอย่าง

3.1.4.8 มิติกรุณาปราณี

3.2 ตัวแปรตาม

3.2.1 ประสิทธิภาพผลของโรงเรียน

3.2.1.1 ความสามารถผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง

3.2.1.2 ความสามารถพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก

3.2.1.3 ความสามารถปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียนให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้

3.2.1.4 ความสามารถแก้ปัญหาภายในโรงเรียนได้เป็นอย่างดี

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การวิจัยในชั้นเรียน หมายถึง การศึกษาค้นคว้าหาความรู้ใหม่ ๆ เพื่อนำมาใช้ในการแก้ปัญหาการเรียนการสอนในชั้นเรียน หรือเป็นความต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงพัฒนา กิจกรรมการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น โดยใช้ขั้นตอนวิธีการศึกษา กระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนมี ขั้นตอนสำคัญ 5 ขั้นตอนดังนี้

1.1 การสำรวจและวิเคราะห์ปัญหา หมายถึง การวางแผนแก้ปัญหาหรือพัฒนา คุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งจะช่วยให้ครูพบปัญหาที่จะต้องแก้ไขหรือพัฒนา สามารถดำเนินการ สอนได้สอดคล้องกับเป้าหมายที่ควรจะเป็น

1.2 การกำหนดวิธีการในการแก้ปัญหา หมายถึง ครูต้องศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง

เช่น วารสาร บทความ หลักสูตร ผลงานวิจัย หนังสือ ตำรา คู่มือ แนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ตลอดจนประสบการณ์ของครูเอง ทำให้ครูทราบว่าปัญหาที่คล้ายกับปัญหาของเราเองมีผู้ใดศึกษาไว้บ้าง ใช้วิธีใดในการแก้ปัญหา ผลการแก้ปัญหาเป็นอย่างไร จะทำให้ครูเห็นแนวทางในการแก้ปัญหาได้ชัดเจนขึ้น ซึ่งอาจเป็นวิธีสอนแบบใหม่ หรือการใช้นวัตกรรมเข้ามาช่วยในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้การสอนของครู

1.3 การพัฒนาวิธีการหรือสร้างนวัตกรรม หมายถึง ขั้นตอนที่ครูต้องกำหนดวิธีการหรือสร้างนวัตกรรมที่ใช้ในการแก้ปัญหาหรือพัฒนา แล้วดำเนินการหาคุณภาพของวิธีการหรือนวัตกรรม จากผู้รู้ในเรื่องนั้น ๆ ให้ความคิดเห็นเพื่อนำข้อคิดเห็นที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขเตรียมนำไปใช้แก้ปัญหาหรือพัฒนาต่อไป

1.4 การนำวิธีการหรือนวัตกรรมไปใช้ หมายถึง ขั้นตอนที่ครูนำวิธีการหรือนวัตกรรมที่สร้างขึ้นไว้ใช้โดยระบุขั้นตอนปฏิบัติว่าจะใช้กับใคร เมื่อไร อย่างไร แล้วเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น สังเกตพฤติกรรมเริ่มต้นของผู้เรียนก่อนนำไปใช้ เมื่อนำไปใช้แล้วสังเกตพฤติกรรมอีกระยะหนึ่งเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียน

1.5 การสรุปผล หมายถึง การนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมกับข้อมูลที่รวบรวมได้ แล้วสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล หากยังไม่สามารถแก้ปัญหาได้ตามที่ต้องการ ก็จะต้องทำการปรับปรุงแก้ไข โดยย้อนกลับไปค้นหาวิธีการหรือนวัตกรรมใหม่ แล้วพัฒนาวิธีการหรือนวัตกรรม ตลอดจนนำวิธีการหรือนวัตกรรมไปใช้อีกจนกระทั่งสามารถแก้ปัญหาได้ตามที่ต้องการ

2. บรรยายภาคองค์การ หมายถึง สภาพของการปฏิบัติงานในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ภาคตะวันออก วัดได้จากการสอบถามความรู้สึกนึกคิดของข้าราชการครูที่มีต่อพฤติกรรมของข้าราชการครูด้วยกัน และพฤติกรรมของผู้บริหารที่ปฏิบัติงานร่วมกัน โดยใช้แบบสอบถามวัดบรรยากาศ (organizational climate description questionnaire : OCDQ) ประกอบด้วยพฤติกรรมครู 4 มิติ และพฤติกรรมผู้บริหาร 4 มิติ ดังนี้

2.1 มิติขาดความสามัคคี หมายถึง ข้าราชการครูปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนในลักษณะต่างคนต่างทำ ขาดการประสานงานหรือร่วมมือกันทำงาน ทั้ง ๆ ที่ลักษณะของงานนั้น ๆ จะต้องอาศัยความร่วมมือกันจึงจะทำงานได้ผลงานที่ดี

2.2 มิติอุปสรรค หมายถึง ข้าราชการครูปฏิบัติงานในหน้าที่โดยขาดความคล่องตัวหรือขาดความสะดวก รู้สึกอึดอัดที่ต้องปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์

2.3 มิติขวัญ หมายถึง ข้าราชการครูปฏิบัติงานในหน้าที่โดยมีขวัญและกำลังใจ

ที่ดีมาก มีความรักหมู่คณะ เพราะข้าราชการครูได้รับการสนองตอบด้านความต้องการทางสังคม และได้รับความสำเร็จในการปฏิบัติงานสูง

2.4 มิติมิตรสัมพันธ์ หมายถึง ข้าราชการครูได้แสดงออกซึ่งความสนุกสนานในการปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนและมีความสัมพันธ์กันอย่างสนิทสนมยิ่ง แต่อาจจะไม่เกี่ยวกับความสำเร็จในการปฏิบัติงานก็ได้

2.5 มิติห่างเหิน หมายถึง ผู้บริหารบริหารงานโดยคำนึงถึงระเบียบกฎเกณฑ์ ข้อบังคับ และนโยบายอย่างเคร่งครัดมากกว่าคำนึงถึงจิตใจของผู้ใต้บังคับบัญชา

2.6 มิติมุ่งผลงาน หมายถึง ผู้บริหารคำนึงถึงผลงานมาก การทำงานจะควบคุม ตรวจตรา สั่งการ และนิเทศการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างใกล้ชิด ข้าราชการครูต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บริหารอย่างเคร่งครัด

2.7 มิติเป็นแบบอย่าง หมายถึง ผู้บริหารพยายามที่จะกระตุ้นเตือนหรือจูงใจให้ ข้าราชการครูปฏิบัติงาน โดยไม่ใช้วิธีการควบคุมตรวจตราหรือนิเทศงานโดยตรง แต่ใช้วิธีการปฏิบัติงานต่าง ๆ ของตนให้ดีที่สุดจนถึงเป็นแบบอย่างที่ยุ่อื่นจะยึดถือปฏิบัติตามได้

2.8 มิติกรุณาปราณี หมายถึง ผู้บริหารแสดงออกถึงความเป็นผู้มีเมตตา กรุณา ช่วยเหลือในการปฏิบัติงานและเรื่องส่วนตัวของผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นอย่างดี

จากมิติพฤติกรรมของครูและมิติพฤติกรรมผู้บริหาร จัดเป็นแบบบรรยายภาคองค์การได้ 6 แบบ ได้แก่

1. แบบแจ่มใส หมายถึง บรรยายภาคของการปฏิบัติงานในโรงเรียนที่ผู้บริหาร และ ข้าราชการครูมีความสุข มีความภาคภูมิใจในผลงาน ขวัญและกำลังใจสูง

2. แบบอิสระ หมายถึง บรรยายภาคของการปฏิบัติงานในโรงเรียนที่ผู้บริหารส่งเสริมให้ ผู้ร่วมงานมีอิสระในการปฏิบัติงานร่วมกัน ครูมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ผลการปฏิบัติงานดี

3. แบบควบคุม หมายถึง บรรยายภาคของการปฏิบัติงานในโรงเรียนที่ผู้บริหาร มุ่งผลสัมฤทธิ์ในการทำงาน ข้าราชการครูทำงานตามคำสั่งและกฎเกณฑ์ที่วางไว้ ความสัมพันธ์มี น้อย มีความพึงพอใจในผลงาน ขวัญและกำลังใจอยู่ในเกณฑ์ดี

4. แบบสนิทสนม หมายถึง บรรยายภาคของการปฏิบัติงานในโรงเรียนที่ผู้บริหาร และ ผู้ร่วมงานมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ผู้ร่วมงานปฏิบัติงานตามความพึงพอใจของแต่ละคน ขวัญ และกำลังใจอยู่ในระดับปานกลาง ผลงานน้อย

5. แบบรวบอำนาจ หมายถึง บรรยายภาคของการปฏิบัติงานในโรงเรียนที่ผู้บริหารใช้วิธี ออกคำสั่ง ควบคุม ตรวจตราการปฏิบัติงาน ไม่รับฟังความคิดเห็นของข้าราชการครูคนอื่น ๆ

ข้าราชการครูมีความเบื่อหน่ายในการปฏิบัติงาน ผลงานล้นเหลว ความสัมพันธ์มีน้อย ขวัญและกำลังใจน้อยมาก

6. แบบชี้มเชา หมายถึง บรรยาการของการปฏิบัติในโรงเรียนที่ผู้บริหารขาดความรู้ขาดการเป็นผู้นำในการปฏิบัติ มีการตั้งกฎระเบียบขึ้นมาให้บังคับอย่างพร่ำเพรื่อ ข้าราชการครูขาดความกระตือรือร้น เสียขวัญ ผลงานน้อยมาก

3. ประสิทธิภาพของโรงเรียน หมายถึง ความสามารถในการดำเนินกิจการจนบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา โดยพิจารณาจากองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่

3.1 ความสามารถผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง หมายถึง ความสามารถในการดำเนินงานในโรงเรียนและการจัดการเรียนการสอน จนทำให้นักเรียนในโรงเรียนส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง

3.2 ความสามารถพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก หมายถึง ความสามารถในการดำเนินงานการอบรมนักเรียนให้เป็นคนที่มีคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย รู้จักพัฒนาตนเอง และมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียน

3.3 ความสามารถปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียนให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ หมายถึง ความสามารถในการดำเนินงานด้านการเรียนการสอน การปรับหลักสูตร เพื่อให้โรงเรียนก้าวหน้าทันกับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป

3.4 ความสามารถแก้ปัญหาภายในโรงเรียนได้เป็นอย่างดี หมายถึง ความสามารถในการดำเนินการสร้างความร่วมมือในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ทั้งด้านการเรียนการสอน การปกครองนักเรียนและงานรับผิดชอบอื่น ๆ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้จนบรรลุวัตถุประสงค์ของโรงเรียน

4. ข้าราชการครู หมายถึง ข้าราชการครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ภาคตะวันออก จำนวน 8 จังหวัด คือ จันทบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ตราด นครนายก ปราจีนบุรี ระยอง และสระแก้ว

5. ขนาดของโรงเรียน หมายถึง สถานภาพของโรงเรียนที่กำหนดตามจำนวนนักเรียนทั้งสิ้นในโรงเรียน ในปีการศึกษา 2545 ตามเกณฑ์ที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ขนาด ได้แก่ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ ดังนี้

5.1 โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 120 คน ลงมา

5.2 โรงเรียนขนาดกลาง หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 121-300 คน

5.3 โรงเรียนขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 301 คนขึ้นไป

6. ประสพการณ์ หมายถึง ระยะเวลาของการปฏิบัติราชการของข้าราชการครูปฏิบัติ

การสอน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ภาคตะวันออก ซึ่งจำแนกได้ดังนี้

6.1 ประสิทธิภาพน้อย หมายถึง ข้าราชการครูปฏิบัติการสอน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ภาคตะวันออก ที่มีประสิทธิภาพในการสอนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของข้าราชการครูปฏิบัติการสอนทั้งหมดที่ตอบแบบสอบถาม

6.2 ประสิทธิภาพมาก หมายถึง ข้าราชการครูปฏิบัติการสอน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ภาคตะวันออก ที่มีประสิทธิภาพในการสอนเท่ากับหรือสูงกว่าค่าเฉลี่ยของข้าราชการครูปฏิบัติการสอนทั้งหมดที่ตอบแบบสอบถาม

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ข้าราชการครูที่มีประสิทธิภาพน้อยจะมีอายุต่ำกว่า 18 ปี และข้าราชการครูที่มีประสิทธิภาพมากจะมีอายุเท่ากับหรือสูงกว่า 18 ปี